

Grondrechten voor werknemers

'Meer respect voor grondrechten van werknemers', Stichting FNV Pers, Utrecht, 2000. ISBN 90 74736 23 8. Te bestellen bij Stichting FNV Pers, Henna Markiet, (030) 2738 303. Prijs voor FNV-leden f 24,50 voor niet-leden f 29,50.

Burgers worden door hun grondrechten beschermd tegen de overheid. Naast die verticale bescherming is de laatste decennia de zogenaamde horizontale (door)werking van grondrechten een actueel thema. Daarbij gaat het erom of grondrechten ook betekenis hebben in de onderlinge verhoudingen tussen burgers en private partijen. Dus ook of zij doorwerken in de arbeidsverhoudingen. Die vraag wordt steeds actueler.

De technologische mogelijkheden voor werkgevers om inbreuk te doen worden steeds groter. Bovendien groeit het besef dat het in het algemeen belang kan zijn als werknemers hun grondrechten uitoefenen. Bijvoorbeeld voor de zogenaamde klokkenluiders: werknemers die, op basis van het eigen geweten, maatschappelijk belangrijke informatie openbaren. Als zo'n werknemer in een ontslagprocedure bescherming kan ontfangen aan een beroep op de vrijheid van meningsuiting, worden wellicht meer zaken openbaar.

De FNV wordt steeds vaker geconfronteerd met klachten over beperkingen in de grondrechten. Er liggen wetsvoorstellen waarin grondrechten een belangrijke rol spelen (de nieuwe Wet bescherming persoonsgegevens, wetsvoorstellen tegen discriminatie op grond van leeftijd en handicap en een mogelijk nieuwe regeling voor het concurrentiebeding). Dat gaat de FNV nog niet ver genoeg. In de brochure 'Onder geen beding' zijn in maart 1999 voorstellen gedaan voor wetgeving (kort samengevat in het eerste hoofdstuk). Nieuwe regels zouden moeten garanderen dat grondrechten in principe gelden in de arbeidsverhouding, dat werknemers de beschikking krijgen over een individueel klachtrecht en over vrijheid van meningsuiting. Concurrentiebedingen moeten nietig worden verklaard.

Tijdens een conferentie in januari 2000 heeft de FNV een viertal vakjuristen gevraagd hierop te reageren. Die reacties staan in deze, fraai modern vormgegeven bundel. Prof. Jaspers gaat in op internationale verdragen en de gevolgen voor de nationale wetgeving. De advocaat Verhulp bespreekt de vrijheid van meningsuiting. Hij kan zich inhoudelijk vinden in de FNV-voorstellen. Zijn collega Grapperhaus is niet zo positief. Een algeheel verbod op het concurrentiebeding mist volgens hem rechtsgrond, ontkent belangen van werkgevers en is bovendien overbodig. Seniorbeleidsmedewerker bij de Registratiekamer De Vries deelt de conclusie dat er voor de privacybescherming een taak ligt voor de sociale partners, de ondernemingsraden en het nieuwe College bescherming persoonsgegevens. Zonder slotcommentaar van de FNV draagt de bundel bij aan nadere gedachtevorming.

Interessant voor lezers die op de een of andere wijze professioneel bij de problematiek betrokken zijn. En mogelijk interessant voor die werknemers die zich bezinnen op de eigen opstelling en arbeidsverhouding. Hoewel de auteurs hun best doen, houden de teksten een gespecialiseerd juridisch karakter. Wie daar niet bang voor is, krijgt naast de opinievorming ook veel feitelijke informatie over geldende en toekomstige wet- en regelgeving.

Jaap de Jong

'Klassieke' ideeën

Harvard Business Review is een gezaghebbend tijdschrift over actuele management- en organisatiethema's. Uitgeverij Thema is gestart met een serie themagerichte artikelenbundels uit dit blad. In deze derde bundel besteden vooraanstaande auteurs aandacht aan klassieke communicatiethema's als luisteren, leiden van bijeenkomsten, creatief vergaderen, open en eerlijk communiceren, verborgen boodschappen en effectieve samenwerking in managementteams. Blijkbaar zijn er of op dit gebied weinig nieuwe ideeën, of hebben klassieke ideeën eeuwigheidswaarde, want vier van de acht opgenomen artikelen zijn meer dan twintig jaar oud. Misschien leveren klassieke tips toch nieuwe ideeën op.

'Harvard Business Review over Effectieve Communicatie', Uitgeverij Thema, Zaltbommel, 2000. ISBN 90-58-71021-1. Prijs f49,-. Ook te bestellen op www.uitgeverijthema.nl of 0418-68 37 00.

Werknemersppectief op arbeid en zorg

Resultaten van een landelijke enquête over de mogelijkheden van Nederlandse werknemers om werk te combineren met zorgtaken: mogelijkheden voor deeltijdwerk en flexibele begin- en eindtijd zijn redelijk voorhanden, kinderopvang zou op veel plaatsen beter moeten zijn geregeld en de mogelijkheden voor langdurig zorgverlof zijn ruimer dan de werknemers aannemen. Vrouwen zijn veel actiever in het combineren van arbeid en zorg, mannen zijn gevoeliger voor het ontwikkelen van een brede inzetbaarheid.

'Arbeid en Zorg, Inzetbaarheid en Beloning: het werknemersperspectief', TNO Arbeid, ISBN 90-63-65179-1. Voor f 50,- te bestellen bij 023-55 49 494.

Decentralisatie in arbeidsverhoudingen?

Promotieonderzoek dat een geactualiseerd overzicht biedt van veranderingen in wetgeving en in CAO's rond salarisvorming, functiewaarderingssystemen, werknemersverzekeringen, (vervroegde) uittrekingsvoorzieningen, arbeidstijden, arbobeleid en scholingsbeleid. Naast een schets van de algemene ontwikkelingen ook casestudies in het bouwbedrijf, metaal- en elektrotechnische industrie, Philipsbedrijven, het levensmiddelenbedrijf en bankbedrijf. Veel discussies over decentralisering, flexibiliteit, maatwerk en differentiatie blijken vooral nog te bestaan uit retoriek. Tegenover een vermindering van de normerende

overheidsinvloed op de arbeidsvoorwaardenvorming staat een structurele toename van de invloed van sociale partners op CAO-niveau. Binnen die kaders ontstaan er wel meer mogelijkheden voor eigen invulling door afzonderlijke werkgevers en werknemers. De overheid zal opnieuw normerend ingrijpen voor nieuwe vraagstukken in de arbeidsverhoudingen, zoals de discussie over zorg en arbeid.

Frank Tros, 'Schuivende marges, Trends in arbeidsvoorwaardenvorming en arbeidsverhoudingen', Samsom (Monografieën personeel & organisatie), Alphen aan den Rijn, 2000. ISBN 90-14-06665-1.

